

ЕПІСТОЛЯРНА СПАДЩИНА – ЖИВА ПАМ'ЯТЬ КУЛЬТУРИ

УДК 78.072.2(476)(092)-6:[070.477:78](477)

DOI 10.34064/KHNUM1-5811

Шеремета Ірина Василівна

провідний мистецтвознавець відділу музикознавства та етномузикології

Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології

імені М. Т. Рильського НАН України;

e-mail: iryna-sheremeta@ukr.net

ORCID 0000-0001-8484-2026

УКРАЇНСЬКО-БІЛОРУСЬКІ КУЛЬТУРНІ ЗВ'ЯЗКИ У 1920-Х НА ПРИКЛАДІ СПІВПРАЦІ ЖУРНАЛУ «МУЗИКА» З ЮЛЬЯНОМ ДРЕЙЗИНИМ

Вивчення українсько-білоруських культурних зв'язків має значний дослідницький потенціал, зумовлений типологічно подібними багатомірними процесами культурного і національного становлення двох сусідніх народів, що особливо увиразнилось у період інтенсивного національного піднесення 1920-х років. Брак спеціальних студій, що висвітлювали б ці спільності в царині музичної культури, актуалізував звернення до заявленої теми. Мета статті – висвітлити українсько-білоруські культурні зв'язки на прикладі співпраці Всеукраїнського музичного товариства імені М. Леонтовича – визначального чинника розвитку української музичної культури 1920-х – в особі секретаря його друкованого органу журналу «Музика» Ю. Масютини та провідного тогочасного білоруського музикознавця, одного з основоположників білоруського історичного музикознавства Юльяна Дрейзіна. За допомогою історичного, біографічного та джерелознавчого методів досліджень у статті відтворено хронологічне розгортання тісних контактів чільних музикознавців і намічено типологічно подібні процеси розвитку у двох гілках музикознавчої науки. Особливу цінність становить наведене у тексті листування Ю. Дрейзіна з Ю. Масютиним, що зберігається в Інституті

рукопису Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського. ■ Ключові слова: українська музична культура 1920-х років, українсько-білоруські культурні зв'язки, журнал «Музика», музикознавча діяльність Ю. Дрейзіна, музичне джерелознавство, епістолярна спадщина.

Вступ. У 1920-х роках як суспільний, так і культурно-мистецький розвиток у новопосталих радянських республіках – Українській і Білоруській – відбувався за схожими «сценаріями». Одним із важливих чинників тут стала більшовицька стратегія коренізації у національних регіонах Радянського Союзу: в українських умовах – «українізації», а в білоруських, відповідно, – «білорусизації». Мистецькі еліти обох народів щиро сприйняли таку ініціативу влади. Майже водночас ув обох республіках відбувався сплеск у літературі й мистецтві, розпочато схожі культурні програми (наприклад, лікнеп), унормовувано мовні стандарти – «тарашкевиця» (1918–1933) в Білорусі та «скрипниківка» (1927–1933) в Україні. Постали також дослідницькі установи, що мали споріднені цілі: Етнографічно-фольклорна комісія при ВУАН та Інститут білоруської культури – Інбелкульт. Згортання політики коренізації теж здійснювалося подібно, й розпочалося воно із репресій проти чільних представників національної інтелігенції: процес «Спілки визволення України» відбувся 1930 року, а «Саюза вызвалення Беларусі» – 1931-го.

Бурхливий розвиток музичної культури 1920-х в Україні завдячує діяльності Всеукраїнського музичного товариства ім. М. Леонтовича. Істотного значення Товариство надавало видавничій справі, де вершинним явищем став журнал «Музика». Цей часопис, поміж інших завдань, прагнув активно входити в культурно-мистецький простір інших союзних республік: інформував про мистецькі події, що там відбувалися, співпрацював із низкою тамтешніх періодичних видань, контактував із провідними музикознавцями й установами, здебільшого російськими, тощо. Важливого значення редакція журналу надавала й контактам із митцями сусідньої Білорусі.

Огляд літератури. Діяльність Всеукраїнського музичного товариства ім. М. Леонтовича різнобічно висвітлена у працях О. Бугаєвої

(2011), а його журналу «Музика» – в І. Шеремети (2018). Натомість при вивченні музично-джерелознавчих епістолярних матеріалів взірцевим є дослідження М. Копиці (2009). Постає питання про українсько-білоруські музичні зв'язки заявленого періоду в українському музикознавстві досі не поставали предметом окремого дослідження.

Мета статті – з'ясувати обставини й особливості співробітництва українського фахового журналу «Музика» в особі його секретаря Ю. Масютина з провідним тогочасним білоруським музикознавцем Ю. Дрейзіним і опрацювати їхнє листування – приклад тісних українсько-білоруських культурних зв'язків 1920-х років.

Методологія. Для досягнення зазначеної мети було використано історичний (для з'ясування значення журналу «Музика» в розвитку української музичної культури 1920-х років), біографічний (при дослідженні життєвого шляху Ю. Дрейзіна) та джерелознавчий (у виявленні та опрацюванні архівних матеріалів) методи досліджень.

Виклад основного матеріалу. Першою спробою налагодити контакт з білоруськими митцями був лист редактора «Музики» П. Козицького й секретаря Ю. Масютина до редакції білоруського часопису «*Польмя*» від 9 вересня 1924 року (*ІР НБУВ*, ф. 50, № 1582, арк. 1). Невдовзі, 24 вересня, вони ж написали до Відділу розповсюдження Газетного сектора Білдержвидаву й запропонували обмін виданнями (*ІР НБУВ*, ф. 50, № 1582, арк. 2). Утім, допіру лист Ю. Масютина до Інституту білоруської культури від 27 березня 1925 року (*ІР НБУВ*, ф. 50, № 1582, арк. 4), де також ішлося про взаємний обмін виданнями, дав результат: зав'язалося спілкування з білоруським мовознавцем М. Байковим. Саме він попервах був посередником ув українсько-білоруських контактах. М. Байков, зокрема, познайомив редакцію «Музики» з видатним діячем білорусизації, музикознавцем і перекладачем Ю. Дрейзіним.

Більшість життя Ю. Дрейзін, єврей за походженням, жив і творив у Білорусі – спершу в Могильові, а згодом у Мінську. У 1930-х зазнав репресій і змушений був шукати прихистку в Москві, де й помер. Через це в російських джерелах його нерідко вважають «своїм», однак сам Ю. Дрейзін відчував себе білорусом, та й його значна наукова і творча

спадщина про це свідчить. Блискучий знавець мов (німецької, англійської, французької, італійської, польської, давньогрецької, латини), він переклав білоруською лібрето опер «Кармен» Ж. Бізе, «Фауст» Ш. Гуно, «Севільський цирюльник» Дж. Россіні, «Русалка» О. Даргомижського, «Золотий півнік» М. Римського-Корсакова та ін., а його переклад «Антигони» Софокла й донині не втратив мистецької вартості.

Ю. Дрейзін чудово грав на скрипці, систематично брав уроки у професорів Московської консерваторії Г. Дулова й Б. Сібора. Був членом Могильовського літературно-музично-драматичного гуртка (1905–1914), заснував у місті симфонічний оркестр. Коли 1919 року в Могильові було відкрито першу в республіці державну музичну школу, Ю. Дрейзін почав читати в ній історію і теорію музики. У 1925–1935 роках він був викладачем Білоруського музичного технікуму та Білоруської консерваторії. У доробку Ю. Дрейзіна – дослідження «Музика і революція» (1921), словник «Музичні терміни» (1926), лібрето опери М. Аладава «Тарас на Парнасі» (1927), численні наукові та критико-публіцистичні статті, величезна кількість білоруськомовних перекладів із давньогрецької літератури, а також текстів із західноєвропейських вокальних творів. Українських музикознавців того часу цікавили такі ж завдання, варто лишень згадати матеріали до музичної енциклопедії М. Грінченка, незавершену книжку «Музика і революція» С. Футорянського, україномовні переклади М. Рильського та Дм. Ревуцького текстів із західної музичної класики тощо.

Співпраця Ю. Дрейзіна з журналом «Музика» припала на початок активної критико-публіцистичної діяльності вченого – 1925 рік. Першими матеріалами, що надійшли від нього до часопису, були його лекція «Білоруська музика» (*ІР НБУВ*, ф. 50, № 1726)¹, що він її прочитав на концерті Білоруського музичного технікуму 25 травня 1925 року, і стаття «Нові білоруські музичні твори» (*ІР НБУВ*, ф. 50, № 1727–1728)², присвячена композиціям, що прозвучали на

¹ Російськомовний рукопис Ю. Дрейзіна містить декілька приміток Ю. Масютіна для перекладача.

² Рукопис україномовного перекладу Заліського з редакторськими правками Ю. Масютіна і правлений машинопис того ж тексту.

цьому концерті. Надруковано їх було у №№ 5–6, 7–8 і 9–10 за 1925 рік й підписано «Дрейзен» – на жаль, журнал зрідка дозволяв собі таку «корекцію» прізвищ авторів.

З листування з Ю. Масютиним видно, що Ю. Дрейзіна спершу драгували прикрі непорозуміння, які траплялися в його співпраці з «Музикою». Він не раз нарікав, що йому невчасно доправлено часописи з його статтями, мав претензії щодо перерахування авторського гонорару та його розміру. Однак після того, як секретар часопису докладно розповів про катастрофічний фінансовий стан видання, Ю. Дрейзін цілковито змінив свою думку: щиро захопився фантастичною самопопсвятою редколегії й навіть позаздрив ідейності українських митців. Він також пообіцяв надалі писати до «Музики» білоруською, а не «універсальною» російською – в дусі україноцентричної політики київського часопису.

У лютому 1926 року Інбелкульт командировав Ю. Дрейзіна до Києва на концерт капели «Думка», присвячений білоруській народній пісні. Відтак до редакції «Музики» надійшов ще один його текст – «Аб “Думцы”» (*ІР НБУВ*, ф. 50, № 1725), про виконавську творчість капели. Текст був надто пафосним, демонстрував мало не преклоніння автора перед українським колективом та керівником «Думки» Н. Городовенком, на що тогочасний редактор М. Грінченко зреагував стримано: «Це, власне, переспів того, що було вже надруковано у “Прол[етарській] Правді”. Не варто вміщувати другий панегірик, тим більш, що на мій погляд т[овариш] Дрейзен “пересолив”» (*ІР НБУВ*, ф. 50, № 1725, арк. 4).

Цей матеріал у «Музиці» не вийшов, а Ю. Дрейзін більше до журналу не писав. Можливо, він образився, що українці не надрукували його сповнений пієтету та зворушення текст. А, може, причиною припинення співпраці став непростий 1926 рік, що призвів до річної перерви у виданні «Музики». Утім, Ю. Дрейзін таки продовжив висвітлювати українсько-білоруські зв'язки, надрукувавши у тому ж 1926 році у часописі «Польмя» статтю «Беларуская песьня на Украіне (Факты і ўражаньні)» (Дрейзін, 1926), а 1933 року на сторінках «Радянської музики» – часопису, який посів місце «звичайної» «Музики», – ще одну публікацію під назвою «Білоруська музика» (Дрейзін, 1933).

Висновки. Співпраця українського журналу «Музика» з білоруським музикознавцем Ю. Дрейзіним є органічною частиною українсько-білоруського культурного співробітництва, що значно інтенсифікувалося в період національного піднесення 1920-х років. Зацікавлення Ю. Дрейзіна культурними зв'язками двох республік відобразилось на сторінках тогочасних часописів, у яких він публікував свої музикознавчі праці. Так, в українських журналах «Музика» (1925) й «Радянська музика» (1933) було надруковано його розвідки, присвячені білоруській народній музиці та творчості тогочасних композиторів, а в київській газеті «Пролетарська правда» і білоруському часописі «*Польмя*» (обидва – 1926) – дописи про побутування білоруських пісень в репертуарі капели «Думка». Особливості співробітництва Ю. Дрейзіна з журналом «Музика» задокументовано в листуванні з секретарем часопису Ю. Масютиним. Цінність цих листів як в їх фактологічному наповненні, так і в відображенні певної еволюції ставлення білоруського музикознавця до своїх українських колег – від насторожено-претензійного до схвального та, навіть, захопливого – і готовності переймати фаховий досвід українців.

Подане нижче листування Ю. Масютина та Ю. Дрейзіна відтворено за матеріалами Інституту рукопису Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського (фонд видавця журналу «Музика» – Всеукраїнського музичного товариства ім. М. Леонтовича). Цей епістолярій доповнює головний масив рукописної спадщини Ю. Дрейзіна, що зберігається в Білоруському державному архіві-музеї літератури та мистецтва, й висвітлює одну з маловідомих сторінок українсько-білоруських мистецьких контактів. При републікації матеріалів збережено оригінальну мову, орфографічні та пунктуаційні особливості першоджерел. Скорочення розшифровано. Усі тексти перевірено *de visu*.

Лист Ю. Масютіна до Ю. Дрейзіна від 27.03.1925

(ІР НБУВ, ф. 50, № 1590, арк. 28)

Ю. М. Дрейзену

Мінськ, Совецька, 107

Білорус[ький] Педагогіч[ний] Технікум.

Вельмишан[овний] Товаришу!

За порадою Миколи Якубовича Байкова звертаємося до Вас з проханням взяти участь в нашому журналі. Нам бажано регулярно одержувати дописи про стан муз[ичного] життя Білорусії. Плекаємо надію, що Ви не відмовитеся нам дописувати. Раді були-б одержувати й статті про музичну творчість білорус[ьких] композиторів та ин. Можете писати мовою, якою самі забажаєте, укр[аїнською] або російськ[ою], – якою Вам зручніше.

Зараз надсилаємо Вам останні числа нашого журналу.

З тов[ариським] привітанням.

Секретар Редакції Юр. Масютін

[Рукою Ю. Масютіна дописано: 27–29/III надіс. ч. 1 (з нот.) та 2 (без)]

Лист Ю. Дрейзіна до Ю. Масютіна від 30.05.1925

(ІР НБУВ, ф. 50, № 1592, арк. 21)

Уважаемый тов[арищ] редактор!

Вследствие письма секретаря редакции журнала «Музыка» от 27/III, в котором редакция просит меня принять участие в журнале, посылаю свои первые статьи. Прочитанную мною 25 сего мая лекцию о белорусской музыке я счел необходимым послать Вам, ибо она содержит в сущности краткую историю белорусской музыки и изложение ее современного состояния. Таким образом она является введением к моим последующим статьям. Очень просил-бы не быть редакторски-жестоким в сокращениях. 2-я статья, о новых белорусских музыкальных произведениях, касается таких вещей, которые у нас, в центре Белоруссии, произвели громадное впечатление и вызвали огромный интерес.

Гонорар за статьи и NN журнала «Музыка», в которых они будут напечатаны, прошу выслать таким образом: если вышлетя до 20-го июня,

то высылайте по адресу: г. Минск, Краснозвездная ул. № 5, кв. 1, Юлиану Николаевичу Дрейзину.

Если-же вышлете после 20-го июня, то адрес такой: г. Могилев на Днепре, Ледьковская ул. № 23. Ю. Н. Дрейзину. В Минске я пробуду до 24-го июня, после чего на 2 месяца уеду в Могилев. Если возможно, очень просил бы выслать гонорар до 20-го июня в Минск.

С товарищеским приветом

Ю. Дрейзин

P.S. Очень просил бы выслать мне NN журнала «Музыка» за март, апрель и май.

Лист Ю. Дрейзіна до Ю. Масютина від 15.08.1925

(IP НБУВ, ф. 50, № 1595, арк. 5)

Уважаемый тов[арищ] Масютин!

Я получил в свое время ваше письмо от 11/VII 1925 г. за № 883³. Вы писали, что на днях вышлете мне №№ 3 и 4 журнала «Музыка» и что 1-я моя статья пойдет в № 5–6 в конце июля, а 2-я в № 7–8 в конце августа и № журнала с моей статьей, а также гонорар за нее будет выслан немедленно. Вот уже 15-е августа, а я и до сих пор не получил ни №№ 3, 4 и 5–6, ни гонорара. Очень и очень Вас просил-бы ускорить высылку всего этого по прежнему адресу: Могилев на Днепре, Ледьковская ул. № 23. Просил бы сделать это как можно скорее, ибо в конце августа я уезжаю из Могилева. Готовлю статью «Проблемы национальной музыки». Уважающий Вас Ю. Дрейзин.

15. авг. 1925 г.

[Рукою Ю. Масютина дописано: 1/IX надісл. листа. ЮрМ]

³ Лист Ю. Масютина до Ю. Дрейзіна від 11.07.1925 в архіві ВМТЛ не зберігся.

Лист Ю. Масютина до Ю. Дрейзіна від 01.09.1925
(ІР НБУВ, ф. 50, № 1596, арк. 1)

Могилев на Днєпрє
Лєдьковская ул. № 23
Ю. Н. Дрейзену
У[важаємый] Т[оварищ].

NN 3,4 Вам были высланы, но высланы ошибочно по старому адресу: Мінськ, Савецька 107, Білор[уський] Педаг[огічний] Технікум, для Вас. Если там они не получены – просим нас уведомить.

Вследств[ие] малого размера нашего журнала и из-за перегруженности материалом пришлось 1-ю В[ашу] стат[ью] разбить на 2 части (№ 5–6 и находящийся еще в типографии № 7–8); 2-я статья пойдет в № 9 (статьи интересны и мы их не сокращали).

В[аша] открытка получена нами лишь 1/IX. Не будучи уверенны, что Вы еще в Могил[еве], просим сообщ[ить] нам, куда выслать Вам экзempl[яр] № 5–6 и гонорар за статью, помещ[енную] в этом №.

Просим нас извинить за получившееся недоразумение и задержку.

Тема статьи «Пробл[емы] нац[иональной] муз[ыки]» очень интересна.

С искр[енним] ув[ажением]

Юр. Масютин

Лист Ю. Дрейзіна до Ю. Масютина від 6.09.1925
(ІР НБУВ, ф. 50, № 1596, арк. 5)

Многоуважаемый тов[арищ] секретарь!

Я крайне удивляюсь, не получал до сих пор ни NN журнала «Музыка», где, по Вашему письму от 11/VII за № 889, должны были быть напечатаны мои статьи, ни гонорара за эти статьи. А между тем я крайне нуждаюсь в деньгах. Очень прошу Вас выслать мне и то и другое по адресу: г. Минск, Краснзвездная ул. № 5. Ю. Н. Дрейзину. Прошу Вас исполнить это по возможности немедленно.

Ю. Дрейзин

[Дописка рукою Ю. Масютина: 15/IX надісл[ано] 8.05 крб. і повідомлення на бланкові. 9/IX надісл[ано] ч. 5–6. ЮрМас]

Лист Ю. Масютинна до Ю. Дрейзіна від 15.09.1925

(ІР НБУВ, ф. 50, № 1596, арк. 9)

Вельмішановний Товарищу!

1/IX ми одержали Вашого листа з Могіліва і зразу-ж туди і відповіли. Просимо повідомити, чи Ви одержали того листа.

ч. 5–6 «М» Вам надіслали за сучасною Вашою адресою. Чи одержали його?

чч. 3 та 4, як ми повідомляли, надіслано помилково за адресою Білор[уського] Педагог[ічного] Технікуму. Чи одержали Ви їх?

За ту частину В[ашої] статті, що її надруковано в ч. 5–6, Вам належить: 8.05 – 0.16 (за пересилку) = 7.89.

Як вийде ч. 7–8, надішлемо Вам і його, і № журналу.

З товариським привітанням

Секретар Редакції /ЮрМас/

З оригіналом згідно /Гр. Таран/

Лист Ю. Дрейзіна до Ю. Масютинна від 20.09.1925

(ІР НБУВ, ф. 50, № 1596, арк. 27)

Уважаемый тов[арищ] секретарь!

Я получил 8 р. 5 к. (– 16 к.) гонорара за 1-ю половину статьи о бел[орусской] музыке. Когда будете высылать мне 2-ю половину, очень просил-бы сообщить мне, по какой расценке получились эти 8 р. 5 к., каковая плата представляется мне крайне низкой.

Уважающий Вас Ю. Дрейзин

Лист Ю. Дрейзіна до Ю. Масютинна від 13.10.1925

(ІР НБУВ, ф. 50, № 1597, арк. 4)

Уважаемый тов[арищ] Масютин!

Простите, что снова обращаюсь к Вам за раз'яснением «недоразумений». Вот уже середина октября, а не получаю ни № 7–9 со второй половиной моей 1-ой статьи, ни № 9 со 2-ой статьей. Не получаю и денег, в которых очень нуждаюсь. Как грустно, что мое участие в журнале «Музыка» со-

проводждается непрекращающимися «недоразумениями». Надеюсь, что они будут немедленно раз'яснены и прекращены.

Уважающий Вас Ю. Дрейзин.

Лист Ю. Масютина до Ю. Дрейзіна від 09.11.1925

(ІР НБУВ, ф. 50, № 1598, арк. 4)

Уважаемый товарищ!

Вы все спрашиваете о каких-то «недоразумениях» с Вашими статьями.

Мы-же считаем, что именно с Вашими статьями «недоразумений» – то и нет: они все-таки печатаются! Если можно говорить о «недоразумениях», то только о «недоразумении» вообще в положении музыкальной прессы.

Вы вероятно знаете, что наш журнал является сейчас (в 1925 г.) единственным муз[ыкальным] журналом в СССР. Выходившие в 1924 г. «Муз[ыкальная] Культ[ура]» и «Муз[ыкальная] Новь», как Вам вероятно известно, закрылись.

Причина: при материальной необеспеченности, граничащей подчас с крайней нуждой, наших муз[ыкальных] работников (а именно для них издается муз[ыкальный] журнал), – муз[ыкальный] журнал не может себя окупить.

В Москве решили дело просто (по нашему мнению уже слишком просто): не будем издавать совсем!

Мы с таким подходом согласиться никак не можем. Журнал – организатор мас, их мыслей, их желаний. И он должен существовать!

И мы существуем. Спросите, – как?

Вот как: журнал на $\frac{3}{4}$ дефицитен (на каждом № убытку около 400 руб.).

И все таки мы живем и будем жить.

Почему? – Да потому, что мы подходим к этому идейно. Лишь в следствии идейной выдержки нашему журналу (между прочим, первому старейшему муз[ыкальному] журналу в СССР за время революции и первому муз[ыкальному] журналу на украинском языке) до сих пор удается преодолевать все трудности. Не будь этой идейности, – журнала уже давно не было-бы.

Авторов мы оплачиваем (хотя другие журналы, издающиеся в УСРС Госиздатом, гонорара не платят). Мы выходим из расчета около 50 руб. за

печатный лист, (согласно Тарифа союза работн[иков] Просвещения СССР, Москва, 1924 г.), т[о] е[сть] за страницу нашего журнала считаем по 3.50, но за переводной материал из авторского гонорара высчитываем стоимость перевода, т[о] е[сть] оплачиваем авторам по 2.30 за страницу.

№ 7–8 вышел из печати лишь в конце октября. Вам послан. № 9–10 выйдет около 20 ноября. Также будет прислан по выходе.

На этих днях (в течении ближайшей недели) гонорар за статью в № 7–8 будет Вам выслан (если не задержат ассигнований из Харькова).

Выяснив Вам положение муз[ыкальной] прессы, мы надеемся, что Вы не откажетесь и в дальнейшем участвовать в том культурном деле в СССР, которое легло всей тяжестью на плечи нашей молодой укр[аинской] муз[ыкальной] культуры. Надеемся и в дальнейшем Вас считать нашим другом-сотрудником среди наших ленинград[ских] и московск[их] друзей (Георг Глебов, Иванов-Борецкий, Богуславский, Гинзбург и др[угие]).

С Товар[ищеским] Приветом.

Секретарь журнала «Музыка»

/Юр. Масютин/

Лист Ю. Дрейзіна до Ю. Масютина від 27.11.1925

(ІР НБУВ, ф. 50, № 1598, арк. 12)

*Паважаны таварыш!*⁴

Я атрымаў Вашы ліст ад 9 ліст[апада] бяг[учага] году і ўпоўне задаволены тымі тлумачэннямі, якія Вы далі адносна часопісі «Музыка». Каб у нас на Беларусі быў бы такі-ж ідэйны падыход да музычных спраў, дык і мы, беларускія музыкі, зрабілі б непараўнальна больш, чымся сапраўды робіцца у нас у гэтай галіне мастацтва. З ахвотаю і в будучыні буду

⁴ Шановний товаришу! Я отримав Вашого листа від 9 лист[апада] пот[очного] року й цілком задоволений тими поясненнями, що їх Ви дали щодо часопису «Музыка». Якби в нас на Білорусі був би такий же ідейний підхід до музичних справ, тоді б і ми, білоруські музикі, зробили б незрівнянно більше, аніж насправді робиться в нас у цій галузі мистецтва. Охоче й у майбутньому буду співпрацівником Вашого поважного часопису. Досі я писав Вам російською, бо чомусь думав, що Ви не розумієте білоруську мову, але довідався, що можу вільно писати Вам і біл[оруською] мовою. Так і далі писатиму. Зі щирою повагою Ю. Дрейзін. (Переклад із білоруської Ірини Шеремети).

*супрацоўнікам Вашае паважанае часопісі. Я пісаў Вам дагэтуль на расійску, бо чомусьці думаў, што Вы не разумеете беларускую мову, але даведаўся, што магу вольна пісаць Вам і на бел[арускай] мове. Так і буду далей пісаць.
З шчырым паважаньням Ю. Дрэ́йзі[н]*

ЛІТЕРАТУРА

- Бугаєва, О. (2011). *Архівна спадщина Музичного товариства імені М. Д. Леонтовича*. Київ: Національна бібліотека України ім. В. Вернадського, 388.
- Дрейзен, Ю. (1925). Білоруська музика. *Музика*, 5–6, 233–236; 7–8, 281–282.
- Дрейзен, Ю. (1925). Нові білоруські музичні твори. *Музика*, 9–10, 336–338.
- Дрейзін, Ю. (1933). Білоруська музика. *Радянська музика*, 4–5, 24–30.
- Дрэ́йзі́н, Ю. (1926). Беларуская песьня на Украіне (Факты і ўражаньні). *Польмя*, 3, 177–181.
- Інститут рукопису Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського (ІР НБУВ). Фонд 50. № 1582.
- ІР НБУВ. Ф. 50. № 1590.
- ІР НБУВ. Ф. 50. № 1592.
- ІР НБУВ. Ф. 50. № 1595.
- ІР НБУВ. Ф. 50. № 1596.
- ІР НБУВ. Ф. 50. № 1597.
- ІР НБУВ. Ф. 50. № 1598.
- ІР НБУВ. Ф. 50. № 1725.
- ІР НБУВ. Ф. 50. № 1726.
- ІР НБУВ. Ф. 50. № 1727–1728.
- Копиця, М. Д. (2009). *Епістологічні документи історії української музики: методологія, теорія, практика*. (Дис. ... доктора мистецтвознавства). Київ: Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського, 480.
- Шеремета, І. (2018). Музична періодика Всеукраїнського музичного товариства імені М. Д. Леонтовича: сторінки історії. *Студії мистецтвознавчі*, 1, 65–74.

Iryna Sheremeta

Leading Art Critic at the Department of Musicology and Ethnomusicology at the Rylsky Institute of Art Criticism, Folklore and Ethnology NAS of Ukraine;
e-mail: iryna-sheremeta@ukr.net
ORCID 0000-0001-8484-2026

**UKRAINIAN-BELARUSIAN CULTURAL TIES IN THE 1920S ON THE
EXAMPLE OF COOPERATION OF THE MAGAZINE «MUZYKA»
("MUSIC") WITH YULIAN DREJZIN**

The study of Ukrainian-Belarusian cultural ties has significant research potential due to typologically similar processes of cultural and national formation of the two neighboring nations, which was especially pronounced in the 1920s. One of the important factors in this was the Bolshevik strategy of indigenization in the national regions of the Soviet Union. Almost simultaneously, there was a surge in literature and art in both republics. The lack of special studies that would cover these joint processes in the field of music culture, actualized the disclosure of this topic.

The purpose of the article is to study the peculiarities of cooperation between the editorial board of the magazine «Muzyka» ("Music") (publisher – a determining factor in the development of Ukrainian musical culture of the 1920s – Mykola Leontovych All-Ukrainian Music Society) and a leading Belarusian musicologist, one of the founders of Belarusian historical musicology Yu. Drejzin and explore their correspondence as an example of close Ukrainian-Belarusian cultural ties in the 1920s. To achieve this goal, historical, biographical and source research methods were used.

In the autumn of 1924, P. Kozytsky, the editor of the Music, and Yu. Masyutin, the secretary, took the initiative to establish contact with Belarusian artists. The following year, communication began with Yu. Drejzin. His works include the study «Music and Revolution» (1921), the dictionary «Musical Terms» (1926), the libretto of M. Aladov's opera «Taras on Parnassus» (1927), scholarly and critical articles, a huge number of Belarusian translations from ancient Greek literature, as well as texts from Western European vocal works. Ukrainian musicologists of that time were interested in similar tasks.

Cooperation with Ukrainian colleagues coincided with the beginning of Drejzin's active critical and journalistic activity. His investigations into Belarusian

music and the work of contemporary composers were published in the Ukrainian magazines “Muzyka” (1925) and «Radians'ka Muzyka» («Soviet Music») (1933), and in the Kyiv newspaper “Proletars'ka Pravda” («Proletarian truth») and the Belarusian magazine “Polymya” (“Flame”) (both in 1926) – posts about the existence of Belarusian songs in the repertoire of the band “Dumka”.

According to the correspondence, Yu. Drejzin was initially irritated by misunderstandings that occurred in his collaboration with magazine “Muzyka”. He complained about the delay of magazines with his articles, had complaints about the amount of royalties. However, after the secretary of the magazine told him in detail about the catastrophic financial condition of the publication, Yu. Drejzin completely changed his mind: he admired the fantastic dedication of the editorial board and even envied the ideology of Ukrainian artists.

The collaboration of the Ukrainian magazine “Muzyka” with the Belarusian musicologist Yu. Drejzin is an organic part of the Ukrainian-Belarusian cultural cooperation, which was significantly intensified during the national upsurge of the 1920s. Drejzin's interest in the cultural ties between the two republics was reflected in the magazines of the time, in which he published his musicological research. Peculiarities of Drejzin's cooperation with the magazine “Muzyka” are documented in correspondence with the secretary of the magazine Yu. Masyutin. The value of these letters lies both in their factual content and in reflecting the evolution of the Belarusian scientist's attitude to Ukrainian colleagues and his willingness to borrow the professional experience of Ukrainians. ■ **Key words:** Ukrainian musical culture of the 1920s, Ukrainian-Belarusian cultural ties, magazine «Muzyka» (“Music”), musicological activity of Yu. Drejzin, musical source studies, epistolary heritage.

REFERENCES

- Buhajeva, O. (2011). *Arkhivna spadshchyna Muzychnoho tovarystva imeni M. D. Leontovycha [Archival heritage of the Mykola Leontovych All-Ukrainian Music Society]*. Kyiv: V. Vernadsky National Library of Ukraine, 388 [in Ukrainian].
- Drejzen, Yu. (1925). Bilorus'ka muzyka [Belarusian music]. *Muzyka*, 5–6, 233–236; 7–8, 281–282 [in Ukrainian].
- Drejzen, Yu. (1925). Novi bilorus'ki muzychni tvory [New Belarusian Musical Works]. *Muzyka*, 9–10, 336–338 [in Ukrainian].

- Drejzin, Yu. (1925). Bilorus'ka muzyka [Belarusian Music]. *Radians'ka Muzyka*, 4–5, 24–30 [in Ukrainian].
- Drejzin, Yu. (1926). Bielaruskaja pies'nia na Ukrainie (Fakty i vrazhanni). [Belarusian Song in Ukraine (Facts and Impressions)]. *Polymya*, 3, 177–181 [in Belarusian].
- Institut rukopysu Natsional'noyi biblioteky Ukrainy imeni V. Vernads'koho (IR NBUV) [Manuscript Institute of the V. Vernadsky National Library of Ukraine]. Fund 50. № 1582.
- IR NBUV. F. 50. № 1590.
- IR NBUV. F. 50. № 1592.
- IR NBUV. F. 50. № 1595.
- IR NBUV. F. 50. № 1596.
- IR NBUV. F. 50. № 1597.
- IR NBUV. F. 50. № 1598.
- IR NBUV. F. 50. № 1725.
- IR NBUV. F. 50. № 1726.
- IR NBUV. F. 50. № 1727–1728.
- Kopytsia, M. D. (2009). *Epistologhichni dokumenty istoriji ukrajins'koji muzyky: metodologhija, teorija, praktyka* [Epistological Documents of the Ukrainian Musical History: Methodology, Theory, Practice]. (Doctor's thesis). Kyiv: Petro Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine, 480 [in Ukrainian].
- Sheremeta, I. (2018). Muzychna periodyka Vseukrayins'koho muzychnoho tovarystva imeni M. D. Leontovycha: storinky istoriyi [Musical Periodicals of the Mykola Leontovych All-Ukrainian Music Society: pages of history]. *Art Studies*, 1, 65–74 [in Ukrainian].

Стаття надійшла в редакцію 21 грудня 2020 року.